Turkish Studies

Volume 14 Issue 7, 2019, p. 3657-3670

DOI: 10.29228/TurkishStudies.32702

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 28.08.2019

✓ Accepted/Kabul: 20.12.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (11.09.2019)-Referee 2 (13.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME TEKNİKLERİNİ TESPİT ETME VE KULLANMA DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Dilek CERAN** - Özgür METİN***

ÖZ

Duygu, düşünce ve hayalleri ifade etmenin etkili yollarından biri yazmadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki yazma kazanımları göz önünde bulundurulduğunda ortaokulu bitiren bir öğrencinin kendini etkili ve doğru bir biçimde yazılı olarak ifade edebilmesi beklenir. Bireyin kendini yazılı olarak daha iyi ifade edebilmesi ve ortaya koyduğu görüş ya da düşünceleri daha sağlam temellere oturtarak anlatabilmesi için yazılı anlatımın unsurlarından faydalanması gerekir. Bu unsurlardan biri de düşünceyi geliştirme teknikleridir. Öğrencilerin gerek okudukları metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilmesi gerekse kendi yazma çalışmalarında bu teknikleri kullanabilmesi anlatımı zenginleştirir ve dilin etkili kullanılmasını sağlar. Başka bir deyişle öğrenci düşünceyi geliştirme teknikleri ile ilgili bilgilerini hem okuduğu hem de yazdığı metinlerde uygulamalı olarak kullanabilmelidir. Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin metinlerde geçen düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeylerini ve yazılı anlatımları sırasında başvurdukları düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma durumlarını belirlemek ve Türkçe dersi başarı notu, cinsiyet, kitap okuma sıklıkları gibi değişkenlere göre durumunu ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Karaman ili Ayrancı ilçesinde bulunan Ayrancı Yatılı Bölge Ortaokulunda öğrenim gören 110 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeylerinde en çok "sayısal verilerden yararlanma"yı doğru tespit ederken yazılarında en çok "karşılaştırma"yı kullanmışlardır. Düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeylerinde kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit

* Bu çalışmanın bir bölümü, 11-13.10.2018 tarihleri arasında düzenlenen 6. Uluslar Arası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, E-posta: dlkcrn@yahoo.com

*** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, E-posta: zgrmtn07@gmail.com

edebilme ve yazılı anlatımlarında kullanma durumları Türkçe dersi başarı notuna göre değerlendirildiğinde Türkçe ders notu 5 olan öğrencilerin tespit ve yazma düzeyinde diğerlerine göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri kitap okuma alışkanlıkları bakımından yılda 21 ve üstü kitap okuyanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Düşünceyi geliştirme teknikleri, Türkçe eğitimi, yazılı anlatım.

AN INVESTIGATION ON THE LEVELS OF GRADE 8 STUDENTS IN DETECTING AND USING IDEA DEVELOPMENT TECHNIQUES

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the levels of secondary school students in detecting idea development techniques included in the texts and how they use idea-development techniques which they employ in written expressions, and to reveal their conditions according to variables such as pass marks in Turkish language course, gender, frequency of reading books. The study population of the research consists of 110 grade eight students studying at Ayrancı Regional Boarding Secondary School in the district of Ayrancı in Karaman province. In terms of levels in detecting idea development techniques, the students detected “benefitting from numeric data” as correct mostly, whereas they mostly used “comparison” in their writings. It was observed that there was a considerable difference on behalf of female students in terms of their levels in detecting idea development techniques. When the students’ conditions based on detecting idea development techniques and using them in their written expressions are evaluated according to pass mark in Turkish language course, it has been concluded that those students whose course grades are 5 are more successful than others in terms of detecting and writing levels. In terms of reading habits, levels of students in detecting idea development techniques show that there is a considerable difference on behalf of those students who read 21 and more books per year.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Writing is one of the effective ways of expressing feelings, opinions and dreams. When writing attainments included in Primary Education Instruction for Turkish language course are taken into consideration, it is anticipated that a student who graduates from a secondary school must express himself/herself by writing effectively and accurately.

Written expression is the way of expressing one’s self in writing which develops from a word to a sentence, from a sentence to a paragraph and from a paragraph to a text, presents feelings and ideas related to a certain topic by organizing, requires researching and

foreknowledge. One must benefit from the elements of written expression in order to express himself/herself better in writing and explain the opinion or thoughts he/she puts forward by building on solid basis. One of these elements is idea development techniques. For students, both being able to detect idea development techniques included in the texts that they read and being able to employ these ways in their writing practices make their expressions rich and provide effective use of the language.

The richness of the world of thought is revealed through the effective use of language's narrative power. Especially written expression is very important in transferring thoughts to others because it requires a process and the possibility of thinking on it is wider than oral expression. There is no writing in which there is no thought.

Method

The research was designed in accordance with "survey" model. Survey models are research approaches which aim at describing a situation in the past or a present situation in its existing form. Events, individuals or things mentioned in the research are tried to be described within their own conditions and as they are. The purpose is not to change or affect them in any way (Karasar, 2010: 77). In this research, the levels of grade 8 students in terms of being able to detect and use idea development techniques were tried to be described.

The study population of the research consists of 110 grade 8 studying at Ayrancı Regional Boarding Secondary school in the district of Ayrancı in Karaman province.

Result and Discussion

There are differences among the levels of the students in terms of detecting and using idea development techniques. In Idea Development Techniques Test, an achievement over 50% was provided in all ways, and it was the most in benefiting from numerical data (85,09%), it was the least in sampling (55,27%).

However, it was observed that the students did not often employ idea development techniques in their written expressions. The mostly used idea developing technique was comparison, but it was used at the rate of 30%. In his study,

In their written expressions, the students used "comparison"(30%), sampling and metaphors(19,2%) at the very most. In the research conducted by Ünlü(2013) on sixth, seventh and eighth graders, it was stated that the mostly used technique was comparison at all grade levels.

"Producing witness"(10,8%) and "benefiting from numerical data"(4,4%) are the least used idea development techniques preferred by the students. In many of the similar researches, producing witness and benefiting from numerical data were detected to be the least used idea development techniques applied by students

When it is considered that 250 idea development techniques were used on 110 composition sheets, it is possible to say that idea development techniques were used twice on each sheet on average. This situation shows that students do not employ effective ways to

develop ideas in their written expressions and they write without making a good plan. In the research conducted by Tağa and Ünlü (2013) on the problems encountered in the teaching of writing, teachers regarded not using idea development techniques among problems originating from students in the teaching of writing. Demir(2013) investigated the success levels of acquisitions related to secondary school writing skills, and he stated that the success level of “using idea development techniques appropriate to the characteristic of a topic” was low. However, in the research conducted by

When the students’ conditions of detecting idea development techniques and using them in their written expressions are evaluated according to pass mark in Turkish language course, it has been concluded that those students whose course grades are 5 can detect better and use them more in their writing.

Consequently, although students who are taught theoretically can detect idea development techniques to a certain extent, they fail to make their writing effective and use these ways in terms of main idea and expression unity. Therefore, it is necessary to use sample texts and paragraphs in order to teach the ways of idea development better and enable students to employ the mentioned ways in their practical writing.

Keywords: Thinking development techniques, Turkish education, writting expression.

Giriş

Duygu, düşünce ve hayalleri ifade etmenin etkili yollarından biri yazmadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki yazma kazanımları göz önünde bulundurulduğunda ortaokulu bitiren bir öğrencinin kendini etkili ve doğru bir biçimde yazılı olarak ifade edebilmesi beklenir. Yazma sadece seslerin harflerle somutlaştırılarak kâğıda geçirilmesi demek değildir. Benzer şekilde doğru ve etkili bir yazılı anlatım da Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmakla sınırlı değildir. Yazılı anlatım; kelimeden cümleye, cümleden paragrafa ve paragraftan metne doğru genişleyen, belli bir konu ile ilgili duygu ve düşünceleri organize ederek sunan, araştırma ya da ön bilgi gerektiren kendini yazılı olarak ifade etme şeklidir. Bireyin kendini yazılı olarak daha iyi ifade edebilmesi ve ortaya koyduğu görüş ya da düşünceleri daha sağlam temellere oturtturarak anlatabilmesi için yazılı anlatımın unsurlarından faydalanması gerekir. Bu unsurlardan biri de düşünceyi geliştirme teknikleridir. Öğrencilerin gerek okudukları metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilmesi gerekse kendi yazma çalışmalarında bu teknikleri kullanabilmesi anlatımı zenginleştirir ve dilin etkili kullanılmasını sağlar. Başka bir deyişle öğrenci düşünceyi geliştirme teknikleri ile ilgili bilgilerini hem okuduğu hem de yazdığı metinlerde uygulamalı olarak kullanabilmelidir.

Dil “düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünde ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge” (Aksan, 2007: 55); duygu ve düşünceyi insanlara aktaran bir araç olduğu için insan topluluklarını amaçsız bir yığın ve kitle olmaktan kurtaran, aralarında duygu ve düşünce birliği olan bir “millet” hâline getiren değer (Kaplan, 1985; 43) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu ve benzeri tanımlar, dilin özellikle iletişim ve düşünce boyutlarını vurgulamaktadır.

Dil ile düşünce arasında sıkı bir bağ vardır. Söz konusu bağ, zaman zaman dilin mi düşünceyi doğurduğu yoksa düşüncenin mi dili ortaya çıkardığı yönünde bir ikilemi de beraberinde getirmiştir. Dil ve düşünce arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğu konusunda üç görüş hâkimdir:

1. Dil ve düşünme aynıdır /dil ve düşünme karşılıklı etkileşim içindedir.
2. Düşünme dile bağlıdır / dil düşünmeyi etkiler.
3. Dil düşünmeye bağlıdır (Tuna, 2006).

Yukarıdaki maddelerden hangisi geçerli kılınırsa kılınırsın asıl olan dil ile düşüncenin iç içe olmasıdır. Düşünceler ağırlıklı olarak dil aracılığıyla sözlü ya da yazılı olarak başkalarına iletilir. Düşünce dünyasının zenginliği, dilin anlatma gücünün etkili kullanılması ile açığa çıkar. Özellikle yazılı anlatım, bir süreç gerektirmesi ve üzerinde düşünme imkânının sözlü anlatıma göre daha geniş olması sebebiyle düşüncelerin başkalarına aktarılmasında oldukça önemlidir. İçinde düşüncenin olmadığı bir yazı yoktur (Arıcı, 2007) ancak bir yazıda düşünceyi sağlam temellere oturtmak, gereği gibi ve yeteri kadar açıklamak, delillere dayandırarak savunmak için düşünceyi geliştirecek yollardan faydalanmak gerekir. Anlatımı kurabilmek, anlatımın amacına ulaşmasını sağlayabilmek için kullanılan tanımlama, tanık gösterme, karşılaştırma vb. gibi yollara “düşünceyi geliştirme teknikleri” denir. Bu teknikler yardımıyla düşünce, tutarlı bir şekilde yapılandırılarak kolayca anlaması için okuyucuya sunulur (Can, 2012). Hangi anlatım biçimi seçilmiş olursa olsun bu yollardan biri ya da birkaçına başvurulur (Bilgin, 2006).

Yazma, okuyucuya herhangi bir konuda bir şeyler söyleme işidir. Yazıdaki her bir paragraf, yazarın söylemek istediği asıl düşünceye götüren yan düşünceleri içerir. Dolayısıyla her paragraf bir düşünceyle ilgili cümleler topluluğudur. Düşünceyi geliştirme teknikleri, paragraflarda yer verilen ve ana düşünceye ulaştıran düşünceleri okuyucunun kolayca kavrayabileceği bir duruma getirmek için kullanılır (Özdemir, 2005).

Türü, tarzı ya da içeriği ne olursa olsun bir düşünceyi etkili bir biçimde ifade etmek için düşünceyi geliştirme tekniklerinden faydalanmak gerekir. Bir düşünceyi ortaya koymak veya savunmak için yazılan yazılarda; bir başkasının sözünü kullanarak onu tanık göstermek, sayısal verilerden yararlanmak, örnekler vermek, sözün etkileyciliğini ve inandırıcılığını artırmaktadır. Anlatılanı anlaşılır kılmak, okurun ilgisini çekmek ve onu etkilemek amacıyla kullanılan düşünceyi geliştirme teknikleri; tanımlama, örnekleme, tanık gösterme/alıntı yapma, karşılaştırma, benzetme ve sayısal verilerden yararlanma olmak üzere altı başlıkta ele alınmaktadır:

Tanımlama: bir kavramı, ana öğelerini belirterek, eksiksiz biçimde açıklamak, anlaşılır duruma getirmektir. Tanımlamanın amacı, bir kavramı belirginleştirmek, bu kavramı ötesindeki kavramlardan ayrılan yönlerini belirtmektir (Bilgin, 2006).

Örnekleme: soyut bir düşünceye somut bir görünürlük katar, söylenmek isteneni okuyucunun zihninde canlandırır (Binyazar ve Özdemir, 2006). Verilen örnekler ister tasarlanmış isterse gerçek olsun düşünceye açıklık getirir (Erkul, 2004).

Tanık gösterme/alıntı yapma: bir konuda yetkinliği ya da uzmanlığı kanıtlanmış kişi ya da kurumların tanıklığına başvurmaktır (Bilgin, 2006). Tanık gösterme, belirtmek istenilen düşünceyi başkalarının sözlerinden yararlanarak desteklemek suretiyle yapılır (Binyazar ve Özdemir, 2006).

Karşılaştırma: birbiriyle ilişkili iki varlık, iki kavram ya da herhangi iki nesnenin ortak olan ya da olmayan yönlerini göstererek incelemektir (Bilgin, 2006).

Benzetme: aralarında benzerlik ilgisi bulunan iki şeyden nitelik olarak zayıf olanın güçlü olana benzetilmesiyle yapılır (Akbayır, 2010). İki varlık, kavram, olay ya da durumun birbirine bezetilmesi, ileri sürülen düşünceyi pekiştirmek ve somut hâle getirmek için etkili bir yoldur.

Sayısal verilerden yararlanma: anlatımda düşünceyi inanılır kılmak için kaynağı güvenilir kişi ya da kurumlardan alınan sayısal veriler kullanmaktır (Bilgin, 2006). Sayısal veriler, okuru ikna etmede oldukça etkili bir yoldur.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda düşünceyi geliştirme teknikleri, yedinci ve sekizinci sınıf kazanımları arasında yer almaktadır. Kazanımlarda öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini hem okudukları metinlerde tespit etmeleri hem de yazılarında kullanmaları hedeflenmiştir:

“T.7.3.37. Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme tekniklerini belirler.” (MEB, 2018: 48).

“T.7.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

a) Öğrencilerin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yazacaklarını belirleyerek bir metin taslağı oluşturmaları, düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanmaları, yazılı ve çoklu medya kaynaklarından görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları sağlanır.” (MEB, 2018: 49).

“T.8.3.34. Okuduklarında kullanılan düşünceyi geliştirme tekniklerini belirler.” (MEB, 2018: 52).

“T.8.4.2. Bilgilendirici metin yazar.

a) Öğrencilerin belirledikleri bir konu ve ana fikir etrafında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir metin taslağı oluşturmaları, gelişme bölümünde düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanarak görüşlerini ifade etmeleri, görüşlerini destekleyecek kanıtlar sunmaları, sonuç bölümünde ise görüşlerini sonuca bağlamaları sağlanır.” (MEB, 2018: 53).

Yukarıdaki kazanımlar okuma ve yazma beceri alanlarında düşünceyi geliştirme teknikleri ile ilgili tespit ve kullanım açısından yedinci ve sekizinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin belli bir yetkinliğe ulaşması gerektiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte bugüne kadar yapılan çalışmalar genellikle lise ve üniversite öğrencileri ile sınırlı tutulmuş ve çoğunlukla öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanım sıklıklarına değinilmiştir (Çetin ve Can, 2012; Gökçe ve Çelebi, 2015; Kurudayıoğlu, 2011; Tiryaki, 2017). Ortaokul düzeyinde çalışmalar da olmakla birlikte (Ünlü, 2013; Erbilin, 2014; Tiryaki ve Yılmaz, 2016) özellikle bu düzeyde öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma ve tespit etme durumları üzerine karşılaştırmalı bir incelemenin olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin metinlerde geçen düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeylerini ve yazılı anlatımları sırasında düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma durumlarını, bunların çeşitli değişkenlere göre değişiklik gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Belirtilen amaca yönelik bulgulara erişebilmek için araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri nedir?
2. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri Türkçe dersi başarı notuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri kitap okuma alışkanlıklarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıkları nedir?
6. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıkları Türkçe dersi başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

8. Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşüncüyü geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıkları kitap okuma alışkanlıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma “tarama” modelindedir. Tarama modelleri; geçmişte veya hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2010: 77). Bu çalışmada da sekizinci sınıf öğrencilerinin düşüncüyü geliştirme tekniklerini tespit ve kullanabilme düzeyleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Karaman ili Ayrancı ilçesinde öğrenim gören 110 sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin 61’i kız, (%55,45), 49’u ise erkektir (% 44,55).

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma öğrencilerin düşüncüyü geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri ve bunları yazılarında kullanma durumları olmak üzere iki basamaklı olarak planlanmıştır. Dolayısıyla verilerin toplanması süreci de iki basamak hâlinde gerçekleştirilmiştir. İlk olarak araştırmacılar tarafından öğrencilerin düşüncüyü geliştirme tekniklerini tespit düzeylerini belirlemek üzere çoktan seçmeli bir test hazırlanmıştır. Düşüncüyü geliştirme tekniklerinin her birinden yedişer adet olmak üzere toplam 42 adet çoktan seçmeli sorunun bulunduğu “Düşüncüyü Geliştirme Teknikleri Testi” beş farklı alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş ve öneriler doğrultusunda değişiklikler yapılmış ve soru sayısı 30’a indirilmiştir. Testin son hâlinde her bir teknik ile ilgili beşer soru yer almıştır. Başarı testinin başında öğrencilerin cinsiyet, Türkçe dersi başarı notu ve kitap okuma alışkanlıklarına dair demografik bilgileri doldurabilecekleri bir bölüme yer verilmiştir. Öğrencilerin Türkçe dersi başarı notu 5’lik sisteme göre oluşturulmuştur. Kitap okuma alışkanlıkları ise yılda okudukları kitap sayısına bağlı alınarak değerlendirilmiş ve kitap okuma sayılarına göre Tablo 1’de verilen aralıklara göre numaralandırılmıştır. Yılda okunan kitap sayısında öğrencilerin verdikleri bilgilerin güvenilir olduğu varsayılmıştır.

Tablo 1: Yılda okudukları kitap sayısına göre kitap okuma alışkanlık düzeyleri

Yılda Okudukları Kitap Sayısı	Kitap Okuma Alışkanlık Düzeyi
1-5	1
6-10	2
11-15	3
16-20	4
21 ve üstü	5

Araştırmanın ikinci basamağı olan düşüncüyü geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıklarını tespit etmek için alan yazın taraması yapılarak “bilginin değeri, okuma alışkanlığı, kitap sevgisi, ailenin önemi, başarı” olmak üzere beş konu belirlenmiştir. Uzman kişilerden yukarıdaki konuları 1-5 arasında puanlamaları istenmiş ve en yüksek puanı alan “okuma alışkanlığı” konusu öğrencilerin düşüncüyü geliştirme tekniklerine yer vererek yazacakları yazının konusu olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerden “okuma alışkanlığı” konusu ile ilgili bir bilgilendirici metin yazmaları istenmiştir. Seçilen metin türü kullanılan düşüncüyü geliştirme tekniklerini etkileyecek öneme sahiptir. Öyküleyici metinlerde olay ön plana çıkarken bilgilendirici metinlerde bir düşüncüyü ortaya koymak esastır. Bu sebeple öğrencilerin yazıları bilgilendirici nitelikli bir metin ile sınırlı tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinin birinci basamağında düşünceyi geliştirme teknikleri üzerine hazırlanan ve 30 sorudan oluşan “Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Testi”, doğru cevap “1”, yanlış cevaplar “0” olacak şekilde puanlanmış ve excel dosyası şeklinde veriye dönüştürülmüştür. Öğrencilerin cinsiyet, Türkçe dersi başarı notu ve kitap okuma alışkanlıklarına dair bilgilerinin de yer aldığı veri dosyası SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Öğrencilerin başarı testinden aldıkları puanlara öncelikle normallik testi uygulanmış veriler çarpık dağılım testi kullanıldığı için non-parametrik testlerden bağımsız iki grup için Mann Whitney U- Testi, ikiden fazla ortalama arasındaki farkın test edileceği durumlarda ise Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır.

İkinci basamakta öğrencilerin “okuma alışkanlığı” konusunda yazdıkları bilgilendirici metinler, araştırmacılar tarafından incelenmiş ve kullandıkları düşünceyi geliştirme teknikleri doküman analizi yoluyla tespit edilmiştir. Öğrencilerin her bir düşünceyi geliştirme tekniğini kaç kez kullandığı sayısal olarak belirlenmiş ve elde edilen verilerle excel tablosu oluşturulmuştur. Böylelikle düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanılma sıklıkları ortaya konmuş, bu sıklığa göre cinsiyet, Türkçe dersi başarı notu ve kitap okuma alışkanlıklarına dair veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin kullandıkları düşünceyi geliştirme tekniklerinden elde edilen puanlar çarpık dağılım gösterdiği için cinsiyet değişkeninde non-parametrik testlerden Mann Whitney U-Testi, Türkçe dersi başarı notu ve kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin veriler Kruskal Wallis H-Testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin “Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Testi”nden elde edilen veriler ile “okuma alışkanlığı” konusunda yazdıkları bilgilendirici metinlerde kullandıkları düşünceyi geliştirme teknikleri; cinsiyet, Türkçe dersi başarı notu ve kitap okuma alışkanlıklarına bağlı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Metinlerde Geçen Düşünceyi Geliştirme Tekniklerini Tespit Etme Düzeyleri ve Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın temel problemlerinden birincisi öğrencilerin bir metin ya da paragrafta hangi düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanıldığını tespit edebilme düzeyini belirlemektir. Bu maksatla hazırlanan “Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Testi”nden hareketle sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Sekizinci sınıf öğrencilerinin metinlerde geçen düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri

Düşünceyi geliştirme teknikleri	f	%
Tanımlama	380	69,09
Karşılaştırma	306	55,63
Örnekleme	304	55,27
Tanık gösterme	341	62,00
Sayısal verilerden yararlanma	468	85,09
Benzetme	321	58,36

Tablo 2’de öğrencilerin doğru olarak cevapladıkları sorular, her bir düşünceyi geliştirme tekniği için ayrı ayrı gösterilmiştir. Buna göre öğrencilerin en çok doğru tespit ettikleri düşünceyi geliştirme tekniği % 85,09 oranıyla “sayısal verilerden yararlanma” olmuştur. Bütün düşünceyi geliştirme tekniklerinde öğrencilerin çoğunluğunun doğru cevap verdiği gözlenmekle birlikte en az doğru tespit edilenler “örnekleme” (% 55,27) ve “karşılaştırma” (%55,63)dır.

Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme düzeyleri, çarpık dağılım göstermesi sebebiyle Mann Whitney U-Testi ile belirlenmeye çalışılmış, elde edilen bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 3: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeylerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	61	71	3460,5	753,5	,000
Erkek	49	43	2644,5		

Tablo 3'e göre sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$).

Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeylerinin Türkçe dersi başarı notu bakımından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir:

Tablo 4: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeylerinin Türkçe dersi başarı notuna göre karşılaştırılması

Türkçe Dersi Başarı Notu	N	Sıra Ortalaması	SD	p
2	12	20,08	3	,000
3	18	31,92		
4	39	51,60		
5	41	79,93		

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri Türkçe dersi başarı notuna göre anlamlı fark göstermektedir ($p < .05$). Düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilmeden alınan ortalama değerler incelendiğinde; en yüksek ortalamanın Türkçe dersi başarı notu 5 olan öğrencilerde, en düşük ortalamanın ise aynı derste başarı notu 2 olan öğrencilerde bulunduğu görülmektedir. Farklılığın kaynağını belirlemek için yapılan analize göre başarı notu 5 olan öğrencilerin diğerlerine göre düşünceyi geliştirme tekniklerini daha iyi tespit ettiği söylenebilir.

Kitap okuma alışkanlığının düşünceyi geliştirme tekniklerini belirlemede etkili olup olmadığını belirlemek için öğrencilerin "Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Testi"nden aldıkları toplam puanlar yılda okudukları kitap sayısına göre analiz edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeylerinin kitap okuma alışkanlıklarına göre karşılaştırılması

Kitap Sayısı	N	Sıra Ortalaması	SD	p
1 (1-5)	42	41,73	4	,004
2 (6-10)	17	68,32		
3 (11-15)	26	55,79		
4 (16-20)	10	66,80		
5 (21 ve üstü)	15	71,50		

Tablo 5'ten anlaşılabileceği üzere öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri yılda okudukları kitap sayısından hareketle oluşturulan kitap okuma alışkanlıkları bakımından anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilmeden alınan ortalama değerler incelendiğinde; en yüksek ortalamanın 71,5 ile yılda 21'den fazla kitap okuyan öğrencilerde olduğu, en düşük ortalamasının ise 41,73 ile yılda 1-5 arası kitap

okuyan öğrencilerde olduğu görülmektedir. Bu durum yılda okunan kitap sayısının düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyini etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Düşünceyi Geliştirme Tekniklerini Yazılarında Kullanma Sıklıkları ve Kullanma Durumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Araştırmanın temel problemlerinden biri de öğrencilerin kendi yazılarında düşünceyi geliştirme tekniklerine ne sıklıkta yer verdikleri ve hangilerini daha çok kullandıkları, bunların cinsiyet, Türkçe dersi başarı notu ve kitap okuma alışkanlıklarına göre bir farklılık oluşturup oluşturmadığıdır. Bu amaçla öğrencilere “okuma alışkanlığı” konusunda yazdırılan denemelerde kullandıkları düşünceyi geliştirme teknikleri ve sıklıkları belirlenmeye çalışılmış, elde edilen bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir:

Tablo 6: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklıkları

Düşünceyi Geliştirme Teknikleri	f	%
Tanımlama	41	16,4
Karşılaştırma	75	30
Örnekleme	48	19,2
Tanık gösterme	27	10,8
Sayısal verilerden yararlanma	11	4,4
Benzetme	48	19,2
Toplam	250	100

110 kompozisyon kâğıdında düşünceyi geliştirme teknikleri toplam 250 kez kullanılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları metinlerde en çok yer verilen düşünceyi geliştirme tekniği karşılaştırma (%30) iken en az kullanılan ise sayısal verilerden yararlanma (%4,4) ve tanık gösterme (%10,8) olmuştur. Örnekleme ve benzetme ise %19,2’lik bir oranla eşit kullanılmıştır. 110 kompozisyon kâğıdında 250 kez düşünceyi geliştirme tekniğine başvurulduğu düşünüldüğünde ortalama her bir kâğıtta 2 kez düşünceyi geliştirme tekniği kullanıldığı söylenebilir.

Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerine kompozisyonlarında yer verme sıklıkları cinsiyet değişkenine göre çarpık dağılım göstermesi sebebiyle Mann Whitney U Testi kullanılmış ve kullanma sıklığının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tablo 7’de gösterilmiştir:

Tablo 7: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklıklarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	61	56,94	3473,5	1,406	,587
Erkek	49	53,70	2631,5		

Tablo 7’de sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklıklarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Buna göre düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklığıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>,05$).

Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıkları, Türkçe dersi başarı notu ile birlikte değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkıp çıkmayacağını tespit etmek için Kruskal Wallis H Testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklıklarının Türkçe dersi başarı notuna göre karşılaştırılması

Türkçe Dersi Başarı Notu	N	Sıra Ortalaması	SD	p
2	4	32,75	3	,002
3	13	34,12		
4	47	52,56		
5	46	66,52		

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklıkları Türkçe dersi başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<,05$). Bu bağlamda düşünceyi geliştirme tekniklerine yazılı anlatımlarında en çok yer verenler Türkçe dersi başarı notu 5 olan öğrenciler (%66,52) iken en az yer verenler ise Türkçe dersi başarı notu 2 olan öğrencilerdir (%32,75). Türkçe ders notu 3 olan öğrenciler de %34,12 ile başarı notu 2 olan öğrencilerle yakın düzeydedirler.

Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ile düşünceyi geliştirme tekniklerini kompozisyonlarında kullanmaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla “Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Testi”nden alınan toplam puanlar yılda okunan kitap sayısına göre analiz edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9: Sekizinci sınıf öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma sıklıklarının kitap okuma alışkanlıklarına göre karşılaştırılması

Kitap Sayısı	N	Sıra Ortalaması	SD	p
1 (1-5)	42	51,37	4	,79
2 (6-10)	17	56,21		
3 (11-15)	26	61,21		
4 (16-20)	10	53,95		
5 (21 ve üstü)	15	57,40		

Tablo 9’a göre öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini yazılarında kullanma sıklıkları ile yılda okudukları kitap sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>,79$). Tabloda yılda 11-15 kitap okuyan öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme tekniklerine daha çok yer verdiği yılda 1-5 kitap okuyanların ise en az yer verdiği görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın temelini teşkil eden öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri ile düşünceyi geliştirme tekniklerine yazılı anlatımlarında yer verme durumlarına bağlı olarak oluşturulan alt problemlerden elde edilen bulgulara ait sonuçlar şöyledir:

1. Öğrenciler “Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Başarı Testi”nde en çok “sayısal verilerden yararlanma”yı (% 85,09) en az ise “örnekleme”yi (% 55,27) doğru tespit etmişlerdir.
2. Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık gösterirken söz konusu teknikleri yazılı anlatımlarında kullanma durumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.
3. Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme ve yazılı anlatımlarında kullanma durumları Türkçe dersi başarı notuna göre değerlendirildiğinde, Türkçe ders notu 5 olan öğrencilerin diğerlerine göre daha iyi tespit edebildikleri ve yazılarında daha çok kullandıkları belirlenmiştir.
4. Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeyleri kitap okuma alışkanlıkları bakımından yılda 21 ve üstü kitap okuyanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Buna karşın öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ile düşünceyi geliştirme tekniklerine yazılı anlatımlarında yer verme durumları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

5. Öğrenciler yazılı anlatımlarında en çok “karşılaştırma” (%30), örnekleme ve benzetmeyi (%19,2) kullanırken en az kullandıkları düşünceyi geliştirme tekniği “sayısal verilerden yararlanma” (%4,4) ve “tanık gösterme” (%10,8) olmuştur.

Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit etme ve kullanma düzeyleri birbirinden farklılık göstermektedir. Düşünceyi Geliştirme Teknikleri Testi’nde en çok sayısal verilerden yararlanma (%85,09) en az örnekleme (%55,27) olmak üzere bütün tekniklerde % 50’nin üzerinde başarı sağlamışlardır. Buna karşın öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme tekniklerine sıklıkla başvurmadıkları görülmüştür. En çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği olan karşılaştırma ancak %30 oranında kullanılmıştır. 110 kompozisyon kâğıdında 250 kez düşünceyi geliştirme tekniğine başvurulduğu düşünüldüğünde ortalama her bir kâğıtta 2 kez düşünceyi geliştirme tekniği kullanıldığı söylenebilir. Erbilin (2014) çalışmasında bu durumu, öğrencilerin anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme tekniklerini yalnızca teorik boyutta öğrenilmesine ve uygulama yapılmamasına bağlamakta, sadece örnek bir paragraf üzerinde hangi düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanıldığı gösterilmesinin yeterli olmadığını ifade etmektedir. Çünkü bu durumda öğrenci, paragrafın hangi anlatım biçimiyle yazıldığını nasıl anlayabileceğine ve paragrafta hangi düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanıldığını bulmaya yönelik bilgiler öğrenmekten öteye geçememektedir. Erbilin (2014) bu bilgileri kavrayan öğrenciden, belirli bir anlatım biçiminde ve bu anlatım biçimine uygun birkaç düşünceyi geliştirme tekniğini de kullanarak bir paragraf yazması istendiğinde tespit etmedeki başarısının görülemediğini dile getirmektedir. Bu araştırmada da öğrenciler tespit etmede daha başarılı iken yazılarında kullanmada oldukça zayıf kalmışlardır. Özetle öğrenciler çoğunlukla düşünceyi geliştirme tekniklerinin ne olduğunu bilmekte ancak uygulamalı olarak iyi kullanamamaktadırlar. Bu sebeple düşünceyi geliştirme tekniklerinin yazının planlanması sürecindeki ilişkisi üzerinde durularak yazma çalışmaları sırasında özellikle de düşünceyi geliştirme tekniklerini uygulama becerisine yönelik çalışmalar da yaptırılmalıdır. Böylelikle öğrencilerin plansız ve sıradan söyleyişler yerine sözün etkili kılındığı kompozisyonlar yazmaları desteklenebilir.

Öğrenciler yazılı anlatımlarında en çok “karşılaştırma” (%30), örnekleme ve benzetmeyi (%19,2) kullanmışlardır. Ünlü’nün (2013) altı, yedi ve sekizinci sınıflar üzerine yaptığı çalışmada da bütün sınıflar düzeyinde en çok kullanılan teknik karşılaştırma olarak belirtilmiştir. Temizkan (2011) ile Tiryaki ve Yılmaz’ın (2016) araştırma sonuçları, bu araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Temizkan (2011) tarafından üniversite öğrencilerinin düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma durumları üzerine yapılan araştırmanın sonuçlarına göre göre üniversite öğrencileri düşünceyi geliştirme teknikleri içinde en fazla karşılaştırmayı (1,29) kullanmışlardır. Tiryaki ve Yılmaz’ın (2016) yedinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımları üzerine yaptıkları çalışmada da en çok kullanılan düşünceyi geliştirme tekniği karşılaştırma (f=84) olarak belirlenmiştir. Ayrıca benzetmenin (f=43) en çok kullanılan ikinci teknik olduğu sonucu da bu araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Çetin ve Can’ın (2012) çalışmasında ise ortaöğretim öğrencilerinin en çok örneklemeye (%23,84) yer verdikleri tespit edilmiştir. Örnekleme, bu araştırmada da %19,2’lik oranla benzetme ile birlikte en sık kullanılan tekniklerden biridir.

“Tanık gösterme” (%10,8) ve “sayısal verilerden yararlanma” (%4,4) öğrencilerin en az kullanılan düşünceyi geliştirme teknikleridir. Benzer araştırmaların pek çoğunda tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanma öğrencilerin en az başvurdukları teknikler olarak tespit edilmiştir (Temizkan, 2003; Kurudayıoğlu, 2011; Temizkan, 2011; Çetin ve Can, 2012; Bekir ve Gökçe, 2015; Tiryaki ve Yılmaz, 2016; Tiryaki, 2017). Sayısal verilerden yararlanma ve tanık gösterme, kesin bilgi gerektirdiği ve okuma, araştırma süreçleri sonucunda edinilen bilgiyle bu tekniklere başvurulabileceği için öğrencilerin bu tekniklere daha az başvurdukları söylenebilir (Çetin ve Can, 2012). Ayrıca her iki teknikte de öğrencilerin yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekir. Özellikle ortaokul düzeyinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin bu bilgi ve deneyime sahip olmaları için çeşitli uygulamalara ihtiyaç vardır.

110 kompozisyon kâğıdında 250 düşünceyi geliştirme tekniğine başvurulduğu düşünüldüğünde ortalama her bir kâğıtta 2 kez düşünceyi geliştirme tekniği kullanıldığı söylenebilir. Bu durum öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirmek için etkili teknikleri kullanmadıklarını ve iyi bir plan yapmadan yazdıklarını göstermektedir. Tağa ve Ünlü'nün (2013) yazma eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine yaptıkları çalışmada öğretmenler düşünceyi geliştirme tekniklerinin kullanılmayışını yazma eğitimindeki öğrenci kaynaklı sorunların arasında göstermişlerdir. Erbilen (2014) ise Çözümleyici Puanlama Anahtarından elde ettiği verilerle öğrencilerin %63,5'lik bir oranda "yetersiz" ve "çok yetersiz" düzeyde kalarak düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanmada başarısız olduklarını dile getirmiştir. Ortaokulda yazma becerisine yönelik kazanımların gerçekleşme düzeylerini inceleyen Demir (2013), "konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma" kazanımının düşük gerçekleşme düzeyinde kaldığını ifade etmiştir. Kırbaş (2006) ise bu araştırma sonuçlarından farklı olarak sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri üzerine yaptığı çalışmasında öğrencilerin çoğunlukla düşünceyi geliştirme tekniklerinden yararlandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmalar bütüncül olarak değerlendirildiğinde alan yazında öğrencilerin yazılı anlatımlarında düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma durumları ile ilgili bulgular, genellikle kullanılmadığı ya da az kullanıldığı yönündedir. Bununla birlikte Sağlam ve Doğan (2013) yedinci sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımlarında düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme düzeylerinde kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olmasına rağmen söz konusu teknikleri yazılı anlatımlarında kullanma durumlarında anlamlı bir farklılığın oluşmaması, araştırmadaki öğrencilerin genel olarak düşünceyi geliştirme tekniklerine yazılı anlatımlarında yer vermemeleri bulgusuna bağlanabilir.

Öğrencilerin düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilme hem de yazılı anlatımlarında kullanma durumları Türkçe dersi başarı notuna göre değerlendirildiğinde Türkçe ders notu 5 olan öğrencilerin diğerlerine göre daha iyi tespit edebildikleri ve yazılarında daha çok kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ünlü'nün (2013) tespitine göre de Türkçe dersi not ortalaması yüksek olan öğrenciler, düşünceyi geliştirme tekniklerini daha sık ve yaygın kullanmaktadırlar.

Sonuç olarak yazılı bir metin oluştururken düşünceleri geliştirme tekniklerinin kullanılması öğrenciye konuyu geliştirme yönünü, duygu ve düşünceler arasında mantıklı ve tutarlı bağlantılar kurma şeklini gösterir (Temizkan, 2011). Teorik düzeyde kalan öğretimde öğrenciler, belli bir oranda düşünceyi geliştirme tekniklerini tespit edebilseler bile yazılarını etkili kılma, düşünce ve anlatım bütünlüğü kurma bakımından bu teknikleri kullanmakta yetersiz kalmaktadırlar. Bu sebeple, örnek metin ve paragraflar kullanılarak düşünceyi geliştirme tekniklerinin kavratılması, uygulamalı yazma çalışmalarıyla söz konusu teknikleri kendi yazılarında kullanma becerisinin kazandırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2010). *Etkileşimli ve eleştirel okuma teknikleri*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Akbayır, S. (2010). *Nasıl yazabilirim?* Ankara: Pegem Akademi.
- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2007). Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatım sorunları. *Çağdaş Eğitim Dergisi* (346), 16-20.
- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Binyazar, A. Ve Özdemir, E. (2006). *Yazma öğretimi/ yazma sanatı yaratıcı yazma dersleri*. İstanbul: Papirüs Yayınları.

- Can, R. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarında paragraf düzeyinde bağdaşıklık ve tutarlılık*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Çetin, İ. Ve Can, R. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri bakımından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 259-277.
- Demir, T. (2013). Yazma becerisine yönelik kazanımların ortaokulda gerçekleşme düzeyi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1). 45-54.
- Erbilen, M. (2014). *Ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımda planlama becerilerinin değerlendirilmesi*. Antakya: Mustafa Kemal Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erkul, R. (2004). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökçe, B. ve Çelebi, S. (2015). Fen bilgisi öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yolları. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).11-30.
- Kaplan, Mehmet. (1985). *Kültür ve dil*. Ankara: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Kırbaş, A. (2006). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Kurudayıoğlu, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri açısından incelenmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 29(29), 213-226.
- MEB (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara.
- Özdemir, E. (2005). *Sözlü yazılı anlatım sanatı, kompozisyon*. İstanbul: Remzi kitabevi.
- Sağlam, Ö. ve Doğan, Y. (2013). 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 43-56.
- Tağa, T. ve Ünlü, S. (2013). *Yazma eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bir inceleme*. *Turkish Studies*, 8(8), 1285-1299.
- Temizkan, M. (2003). Yazılı anlatım etkinliği çerçevesinde Türkçe öğretmenlerinin çalışmalarına ilişkin bir değerlendirme. Antakya: Mustafa Kemal Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Temizkan, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin bilgilendirici metinlerde düşünceyi geliştirme tekniklerini kullanma durumları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 13-32.
- Tiryaki, E. N. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde gerekçelendirmede kullandıkları düşünceyi geliştirme tekniklerinin tespiti. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1035-1045.
- Tiryaki, E. N. ve Yılmaz, Z. (2016). 7. sınıf öğrencilerinin metin yapılarına göre düşünceyi geliştirme tekniklerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2193-2208.
- Tuna, S. (2006). Vygotsky ve Piaget'te düşünme/düşünce-dil ilişkisi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ünlü, A. (2013). *Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri açısından incelenmesi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.